

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink.

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr C. Bouma, 's-Gravenhage; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Groenheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr A. Ringnalda, Ermelo; Dr J. C. Rullmann, Wassenaar; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijs, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Stukken voor de Redactie zende men aan den secretaris der Redactie:
Dr C. TAZELAAR, 2e Const. Huygensstr. 77, Amsterdam.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f 250 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f 750 en voor Ned.-Indië f 6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f 0.15.

INHOUD: Uit de Schrift: Opdat zij allen één zijn. (Joh. 17:21). — Kerkelijk Leven: Landdag Ned. Chr. Radio-Vereeniging. Bestaansrecht-erkenning voorwaarde voor samenkomst? — Pop. Wet. Schetsen: Het Erotische. VI. — Uit de Historie: De Vereeniging van 1892. VII. — Perschoon. — Kerkenieuws. — Advertentiën.

UIT DE SCHRIFT

Opdat zij allen één zijn.

Opdat zij allen één zijn, gelijkerwijs Gij, Vader! in Mij, en Ik in U, dat ook zij in Ons één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij Mij gezonden hebt.

Johannes 17:21.

Bij het bidden om en streven naar eenheid van alle Gereformeerden in deze landen is de groote Voorbidder in de hemelen onze sterkte, ons voorbeeld en de grond van ons vertrouwen.

De Hoogepriester in het hemelsche heilgdom bidt en pleit voor de eenheid van allen, die in Hem gelooven.

„Heilige Vader! bewaar ze in Uw Naam!“, zoo smeekt Hij (vs 11). Hier wordt ons gewezen de groote voorwaarde der ware eenheid. Het is de erkenning van het heilig Evangelie, waardoor de Heere zich in Zijn genade en ontferming heeft openbaar. Gods Naam is Gods wezen, zich aan den mensch openbarend. Als wij iemand bij den naam noemen, bedoelen wij zijn persoon. Zoo bidt Christus, dat de Heere door de openbaring van Zijn Vadersnaam de zijnen beware bij de waarheid en behoede voor afwaling. „Bewaar ze in Uw Naam“, dat is in de trouw aan U, aan Uw Woord en dienst. Bevestig hen in de kennis, doe hen volharden in de belijdenis van Uw Naam. De grondslag der eenheid ligt in God en in Zijn heilig Woord. Christus vat de eenheid zeer diep op. Allereerst in haar innerlijke en geestelijke, daarna in haar uiterlijke zijde. Deze laatste is de belichaming der eerste: de belijdenis en de wandel. Slechts uit het belijden en beleven der waarheid kan opgemaakt worden of iemand een christen is. Doch de rechte overtuiging der waarheid is wel de naaste, maar niet de diepste grond van de eenheid der geloovigen.

„Bewaar ze in Uw Naam, opdat ze één zijn, gelijk als Wij“. „Opdat zij allen één zijn, gelijkerwijs Gij, Vader! in Mij, en Ik in U“, zoo bidt altoos de verheerlijkte Heiland in den hemel. Wel verre van het werk van menschen te zijn, draagt deze eenheid een bovennatuurlijk karakter. Zij is niets minder dan de vrucht van het Goddelijk wonder: dat Christus zich met ons vereenigt. Van Zijn in-zijn in ons, en van ons in-zijn in Hem. „Gelijkerwijs Gij, Vader! in Mij, en Ik in U“. Deze eenheid heeft haar wortel, haar vastigheid en haar doel in God. De geloovigen zijn één krachtens de liefde des Vaders, door de genade des Zoons, in de gemeenschap des Heiligen Geestes.

Christus vraagt, dat de geloovigen één lichaam zullen wezen, waarvan Hij zelf en Zijn Vader de ziel uitmaken.

Het is de bede, dat de Vader de liefde, waarmee Hij Christus bemint, doe overgaan op Zijn discipelen, en zij alzoo in het in God verborgen leven der liefde mogen deelen. De eenheid der geloovigen rust op den mystieken wortel der eenheid met God. De Heiland bidt, dat de Vader allen, die Hij Hem gegeven heeft, mede opneeme in het leven der gemeenschap, dat tusschen den Vader en den Zoon bestaat.

„Dat ook zij in Ons één zijn“, d.i. in de gemeenschap met Ons; dat zij in willen en werken één zijn, gelijk Christus en de Vader. „Gelijk als Wij“, vers 11.

Alleen de wonderbare werking van den Heiligen Geest in het hart der geloovigen vermag deze eenheid tot stand te brengen. Deze eenheid is niet slechts tot onuitsprekijken zegen voor de geloovigen, zij zal zich met mogendheid doen gelden

ook op de wereld: „opdat de wereld geloove, dat Gij Mij gezonden hebt“. Door haar zal de Kerk het merkteken van Christus' heerlijkheid dragen. Zij zal de wereld nopen te erkennen, dat Hij de Gezondene des Vaders is, en dat het Evangelie van Christus Goddelijke waarheid bevat.

Niets stelt het diep zondige van het tegenstaan der pogingen tot eenheid zoo in het licht, als de bede, door Christus vlak vóór Zijn sterven uitgesproken. Het is een zware zonde tegen God, die in Zijn heilig Woord altijd zoo krachtig op de eenheid der geloovigen aandringt.

Zij bedroeft den Christus, die haar zonder ophouden vurig voor het aangezicht Zijns Vaders bepleit. Het is een wederstaan van de werkingen des Heiligen Geestes. Een verstoring van de gemeenschap der liefde onderling. Wie verdeeldheid en verscheurdheid durft aanrichten en bestendigen, sterkt de vijanden in hun ongelof. Dit volgt uit kracht van tegenstelling onmiddellijk uit het slot van vs 21. Zij geven den tegenstanders aanleiding tot spot, tot verachting van den dienst des Heeren.

Wij kunnen daarom over de jammerlijke zonde van het schisma ons nooit diep genoeg veroortuigen. De gedeeldheid, die zich alle eeuwen door onder de geloovigen openbaart, heeft haar oorzaak in de duisternis van ons verstand en de hefdeloosheid van ons hart. Achter de voorgewende en moedwillig gezochte beweegredenen tot scheuring, schuilen maar al te vaak persoonlijke eigenaardigheden en gevoeligheden. Terwijl men voorgeeft, voor Gods eere te strijden, vecht men inderdaad voor eigen meeningen en inzichten, indien maar niet voor eigen belangen. Zwaar staan zij, die zulks durven ondernemen, schuldig tegenover den Christus en Zijn gemeente. Onder de on- en minkundigen maken zij slachtoffers, die door hun woord en hun doen jammerlijk worden verleid. En welk een schril contrast is het met het innig gebed van Christus, wanneer het streven naar eenheid minachtend wordt voorgesteld als een „krammen“ en „lijmen“ en „pleisteren“, als „een wegnoffelen van geschilpunten“.

Zulk spreken verbittert ons echter niet. Wel moet het ons diep bedroeven, allereerst over ons eigen tekort in betooning van liefde en hartelijkheid. Dan toch is er in ons hart plaats voor het gebed, dat de Heere door Zijn Heiligen Geest genadig verandering geve.

Vooris is het beroep op de pluriformiteit van de Kerk des Heeren tot verschooning en verklaring van het schisma, ten eenenmale ongegrond en misplaatst. Zeker, hoe schadelijk die eidelooze gedeeldheid voor des Heeren Kerk ook zij, toch wordt de rijkdom, de alzijdigheid en veelvormigheid van het Christendom er in openbaar. Verscheidenheid is er altijd geweest. Ook vóór de zonde schendend doorbrak. God heeft steeds in de eenheid de verscheidenheid lief. Het schisma echter openbaart de werking van vleesch en wereld. De veelvormigheid en verscheidenheid zijn uit God, maar de nijd en de jaloezie, die onrust en wantrouwen zaaien, zijn uit den Boze.

Wie het streven naar eenheid van alle waarlijk Gereformeerden een utopie noemt; wie zegt, dat zij, die zich beroepen op éénheid in belijdenis en kerkrecht, zonder meer, een gepleisterd graf stichten, van buiten wel schoon, maar van binnen vol doodsbeenderen, van hem moet gevreesd worden, dat hij de groote zonde van het schisma niet gevoelt.

Zelfs de kleinste scheuring van het lichaam van Christus mag niet bestaan en nog veel minder goed gepraat worden.

Inplaats van moedig en rumoerig de verdeeldheid te handhaven, behooren wij in ootmoedigheid over de zonde der verdeeldheid ons te veroordeelen, smekkende, dat de geest van tweedracht en jaloezie moge wijken, om plaats te maken voor het geloof, dat door de liefde werkend is.

Moge, als wij rondom ons zien en hooren, het tot stand komen van de eenheid schier een on-

mogelijke zaak wezen, toch is en blijft ons vast betrouwen op de hoogepriesterlijke voorbede van Christus.

„Heilige Vader! bewaar ze in Uw Naam, opdat zij één zijn, gelijk als Wij“.

Wanneer wij ons geloof en onze hoop in dezen schier voelen bezwijken onder het beschamend gevoel onzer tekortkomingen, onder de bestrijding der tegenstanders en de aanvechting des satans; als onze ziel van vrees vervuld is en aan de uitkomst bijna vertwijfelt, dan mogen wij ons opheffen aan de voorbede van Christus, die altoos uit den hemel met onverminderde kracht ons toeklinkt. Op dien heiligen Bidder mogen wij hopen. Zelfs als het er toe kwam, dat het gebed in dezen ons zou ontzinken.

Christus roept ook over al de verdeeldheid en over al de scheuringen van Zijn kerk op aarde. In en door de verdeeldheid heen wordt de bede van onzen Hoogepriester dagelijks verhoord. Want de eenheid, waarom Hij bidt, bestaat nu reeds.

Hoeveel ook aan de openbaring ervan moge ontbreken, zij zal op den tijd des Heeren te voorschijn treden en haar volkomen vervulling toegemoet worden gevoerd.

Hierop geloovig vertrouwend, mogen wij ten allen tijde en ondanks alles, goeden moed hebben, en te midden van den grooten nood, waarin de Kerk des Heeren, heel de Christenheid en de gansche wereld in dezen bangen tijd verkeert, het aloude Psalmlied aanheffen:

„Zijn goedheid is in nood en dood
Voor ons, Zijn volk, oneindig groot,
Zijn waarheid wankelt nimmermeer,
Looft, hallelujah, looft den Heer!“

Heemstede.

J. P. TAZELAAR.

KERKELIJK LEVEN

Landdag Ned. Chr. Radio-Vereeniging.

Ongeveer 60.000 bezoekers waren bijeen, om den landdag der N.C.R.V. te maken tot een treffende en duidelijke acte de présence. Het was erg stoffig, maar toch goed.

Mooi was het, te zien, dat zooveel christenen samenkwamen. Te bemerken, dat, tegenover laudkundigheid en doorsnijding van den band tusschen God en het cultuurleven, nog zooveel christenmenschen te wapen kunnen loopen. Het was een troost, te ontdekken, dat van „de paradox“ nog zoo weinig ernst gemaakt wordt.

Toch was natuurlijk ook één keerzij aan deze penning. De eenheid was er, maar grootendeels was ze afwezigheid van tweedracht: iets negatiefs dus. Dat ligt niet aan de N.C.R.V., maar aan het leven, dat aan de christenen slechts de beschikking over een zender geeft, als zij van hun laatste overtuigingen willen zwijgen. De zender is slechts voor de sprekers van den G.G.D., den grootsten gemeenen deeler; en zelfs in de uitzending van preeken dient men hiermee te rekenen.

Dit vergeet men niet. Een landdag, als verleden week gegeven werd, heeft veel moois, maar bewijst tevens, dat de N.C.R.V. geen grondwerk kan verrichten. Ze geeft ons wel gelegenheid, ons te leeren schamen over veel kibbelarijjes, die niet noodig zijn, over uiteenscheuringsdaden, die niet van God geboden zijn, maar ze kan niet één van die genezen, omdat ze zelf niet boven den G.G.D. zich kan verheffen. Een der landdag-sprekers had het, zeer terecht, over de „heilige huisjes“, die verdwijnen moesten; inderdaad: een huisJE mag vergaan. Maar als op dien dag in de niet-officiële redevoeringen het gereformeerde element wat meer tot zijn recht gekomen zou zijn, ware misschien crop geweest, dat tenslotte de N.C.R.V. behoefte heeft aan de trouw aan 's Heeren HUIS, als permanente acte van gehoorzaam-

heid in elk van de in haar samenwerkende kerken en groepen. Want als niet de in de N.C.R.V. samenkomende groepen leeren beven, of blijven beven voor 'volstrekke recht van Gods wel en waarheid, dan zou de N.C.R.V. zelf zich zien oplossen in een binnen-, christelijke' A.V.R.O., d.w.z. ophouden christelijk te zijn.

Daarom kan de N.C.R.V. geen Ersatz zijn, noch van een kerk, noch van een groep, noch van een partij. Scheppen kan ze ook niet, reformeeren evenmin, ons „heilig huis” worden ook niet. Zij heeft juist menschen noodig, die ieder voor zich, en in eigen kring, erkennen, dat men slechts dan de „heilige huisjes” onderscheiden, en met een verkleinwoordje benoemen kan, als men zich steeds weer onderworpen afvraagt, welke volstrekke geboden God voor zijn „Huis” gegeven heeft in leer en leven.

Het waren menschen, die aan zulke probleemstelling van huis uit gewoon waren, die met zijn vijven indertijd tot oprichting eener N.C.R.V. bijeengekomen zijn, toen de officiële sloopers van „heilige huisjes” nog sliepen.

Aan de N.C.R.V. in dezen zin onzen hartelijken gelukwensch.

K. S.

Bestaansrecht-erkenning voorwaarde voor samenkomst?

In „Goudsche Kerkbode” spreekt Ds. Kalkman met sympathie over het streven van „De Reformatie” inzake het zoeken naar kerkelijke eenheid tusschen wie gelijke belijdenis hebben. Ds. Kalkman heeft evenwel één bedenking: hij meent, dat men over en weer elkaars bestaansrecht erkennen moet, om tot eenheid te komen, en wijst erop, dat wij toch ook elkaars doop erkennen. Hetgeen een erkennen van het bestaansrecht insluit, naar zijn meening.

Dankbaar voor Ds. Kalkman's artikelen, vroeger en nu, zou ik op dit ééne punt met hem van meening willen verschillen.

ad a) Naar mijn meening is de erkenning van elkaars „bestaansrecht” als „(afzonderlijk) kerkelijk instituut” het groote struikelblok voor de eenheids pogingen. Want als we het recht hebben naast elkaar te blijven, dan laat ik persoonlijk liever alles wat is, kalm voortbestaan; het leven is dan voorloopig wel zoo rustig. Maar ik geloof niet, dat Christus ons het recht geeft de zaak blauw blauw te laten. Ik geloof, dat Hij verbinden wil, wat samenwonen kan in één belijdenis. En daarom moeten wij het bestaansrecht der Chr. Geref. kerk ontkennen; en kunnen ook haar leden, als zij ernst maken met het grondaxioma, zoeven genoemd, niet anders doen, dan het bestaansrecht van ons instituut ontkennen (zoals de echte chr. gereformeerden ook altijd gedaan hebben, in tegenstelling met latere „Wekker”-artikelen, die het aantal „ware kerken” begonnen aan te lengen, en dus een neo-chr. geref. opvatting vertoonden). Over de wijze, hoe wij

dan samenkomen kunnen met deze wederzijdsche opvatting ten aanzien van elkaar, schreef ik reeds. Zoodra men inziet, dat samenwonen eisch is, is het een kwestie van gehoorzaamheid, eraan te voldoen. Een persoonlijke meening, of zelfs een voormalige kerkelijke uitspraak over de onwettigheid van eens anders kerkbestaan, is de facto buiten werking gesteld, zoodra de nieuwe groepering feit is. En om een meeningsverschil mag men elkaar in Gods huis niet voorbijloopen; de kerk is geen gemeenschap van logica, of van zuivere „Deutung” van kerkgeschiedenis(en).

ad b) Houdt erkenning van eens „anders” doop de these van de wettigheid van het „andere” instituut in? Ik herhaal: n.i. niet. Laat ons concreet worden: in Giessendam is weer een nieuwste sekte: een zekere heer De Hek doopt er ook. Kwam zulk een gedoopte naar ons over, ik geloof niet, dat hij zou herdoopt worden. Erkent men daarmee het „bestaansrecht” van de gemeente De Hek? In Los Angeles was een zekere jufvrouw Aimee McPherson. Ze haalde allerlei Amerikaanse kunsten uit, bekeerde op haar manier er velen, hield openbare samenkomsten, met illuminatie zoowel van zichzelf als van de zaal, doceerde „dogmatiek” met een heel grooten staf, verdiende en beheerde groote geldsommen, trouwde en liet zich scheiden, ging er weer met een ander van door, en schijnt onlangs den roman te hebben afgesloten. Zij deed zeer veel aan zending; ik heb van nabij foto's van het werk gezien, brieven van zendingsarbeiders en -sters gelezen, en drukwerk van de sekte ontvangen. Deze zendingen hebben er ongetwijfeld velen gedoopt, met de goede formule, en met een aanstelling, die in hun kring volstrekt wettig was. Erkent men nu het bestaansrecht van zulk een lichaam? Neen. Toch erkent men den doop ervan, als aan de bekende voorwaarden is voldaan.

Laat ons toegeven, dat de erkenning van den doop wel insluit een inrekeningbrengen van de catholiceit van het christendom, maar absoluut niet kan beteekenen een erkenning van de wettigheid van het doopende instituut.

Het is trouwens gevaarlijk, op feitelijke erkenningen (beter gezegd: op de ontstentenis van uiddrukkelijke verloocheningen) nieuwe uitspraken omtrent wat mag en niet mag te gronden. Want om de rechte houding te vinden, moeten we altijd weer naar de bron terug: het geopenbaarde Woord. Het zou immers wel kunnen zijn, dat we met dat „erkennen”, of „niet-verloochenen”, zelf op een verkeerden weg waren. Het is duidelijk, dat we inzake het al-of-niet-herdoopten een zekere verlegenheidspolitiek voeren: niemand weet, hoe uit het moeras te komen, of: welke grens te trekken tusschen niet- en wel-erkennen. Maar daarom blijve ons argument ook daárop niet gebouwd.

K. S.

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELUKE SCHEISEN

Het Erotische.

VI.

Wanneer E. Spranger in zijn „Psychologie des Jugendalters” eene algemeene psychologie der jeugdliche Erotik heeft gegeven, gaat hij tot nadere specialiseering der erotische verschijnselen over door na te gaan, hoe deze erotiek zich openbaart:

1. tusschen hen, die van denzelfden leeftijd en van gelijk geslacht zijn;

2. tusschen hen, die van denzelfden leeftijd en van verschillend geslacht zijn;

3. tusschen hen, die van verschillenden leeftijd en van gelijk geslacht zijn;

4. tusschen hen, die van verschillenden leeftijd en van verschillend geslacht zijn.

Ongetwijfeld een logische indeeling.

1. Het erotische tusschen hen, die van van denzelfden leeftijd en van gelijk geslacht zijn. Spranger vindt, dat in de vriendschap van jongens tot jongens en van meisjes onder elkander een erotische grondtrek wordt gevonden. Er is dan een „Zusammenklingen”, sympathie. Dit wordt tot een echt verstaan, wat meer is dan een aesthetisch „schwärmen”, dweepen. Maar, en zie hier weder de scherpe scheiding, welke Spranger maakt tusschen het erotische en het sexuele, eigenlijk sexueel begeeren verbindt zich hiermede niet, komt niet naar voren; het zou als iets onheiligs gevonden worden. En dit is hier het karakteristieke. Maar ook erkent hij, dat het in iedere verhouding van dezen aard tot een crisis komt, die of tot verbreking van de verhouding leidt, of tot een verhouding op een anderen grondslag. De persoonlijkheid van den mensch komt toch bij het rijper worden meer naar voren en de „werkelijke” mensch wordt gezien.

2. Het erotische tusschen hen, die van denzelfden leeftijd en van verschillend geslacht zijn.

Hier gaat het dus over de verhouding tusschen jongens en meisjes. Spranger stelt hier, dat het in deze jaren tusschen de beide geslachten nog niet tot de echte, groote liefde komt. Dat kan nog niet. De psychische functies zijn nog niet tot deze kracht van werkzaamheid gekomen. Er is nog de schuchterheid. Men zou echter kunnen tegenwerpen: is er dan niet „het flirten”? De flirt echter bootst de uiterlijke vormen van den Eros na, maar heeft niet diens wijding. Zij wordt voor een deel uit geheel andere bronnen gevoed.

Nu worden drie typische ontwikkelingsstijperken gesteld. In den eigenlijken kinderleeftijd (tot ongeveer 10 jaar) vinden de kinderen in spel en vrijen omgang hun onbevengende verhoudingen. In den knapen- en jonge-meisjes-leeftijd, den leeftijd, die aan de eigenlijke ontwikkelingsjaren voorafgaat, is normaal een zekere trotsche en schuwe afzondering. Men mijdt elkander. De jongens zien op de meisjes neer; ze zijn „ganzen”; de meisjes doen hetzelfde ten opzichte van de jongens; ze zijn „Lausbuben”.¹⁾ Maar in de eigenlijke ontwikkelingsjaren, deelen zich de jeugdigen in twee soorten: de flirterenden en degenen, die zich terughouden. Bij de eersten komt dit uit in het zoogenaamde „pousseeren”. De kleeding is onberispelijk, das en glacé-handschoen zijn onontbeerlijk; de haar-versiering moet in orde zijn. Men „paart” zich langs de drukbezochte wandelwegen in de groote stad of op den boulevard langs 't strand. De zich terughoudenden hebben meer stille bewondering. Men draagt het beeld van de(n) „aangebode” in het hart. En daar wordt het gekoesterd. Zij zijn naar Sprangers oordeel de productieven, het „pousseeren” en het dansuur maakt onproductief. Maar ook in de eerste jaren van dezen tijd treedt de echte, groote liefde nog niet op. Men zoekt in al datousseeren en „schwärmen” nog altoos teveel zichzelf.

3. Het erotische tusschen hen, die van verschillenden leeftijd en van gelijk geslacht zijn. Hier gaat het over den vorm van het erotische tusschen jongeling en knaap, of tus-

UIT DE HISTORIE

De Vereeniging van 1892.

VII.

(De bronnen. D.)

B. Dr. Kuyper en de Scheiding. (3)

De derde of laatste brief van Ds. Jongeleen bestaat hierin, dat Dr. Kuyper ongunstig oordeelde niet alleen over de scheiding, maar ook over de personen, die met de afscheiding waren meegegaan. Om dit te bewijzen geeft hij het volgende citaat van Dr. Kuyper: „En als men ons nu in oprechtheid voor het aangezicht des Heeren vraagt, wie er uit onzen levenskring alzo naar de Kerk der gescheidenen zijn overgegaan en wie terugbleven, metterdaad, dan zouden wij tegen beter in moeten spreken, indien wij zeiden, dat wie uittraden, juist de teederste en best onderleide kinderen Gods waren. Integendeel juist die vromen en die dieper leefden bleven terug, en bij hen die gingen, viel niet zelden iets uitwendigs, iets oppervlakkigs, iets min teeders op te merken, waardoor hun uittraden nooit een sprake tot anderer conscientie werd.”¹⁾

Nu vermeldt Ds. Jongeleen niet, waar hij dit citaat gevonden heeft. Merkwaardigerwijze is het precies hetzelfde — zelfs geen woord of letter meer of minder — dat ook Prof. P. J. M. de Bruin heeft overgenomen.²⁾ Dit wekt het vermoeden, dat Ds. Jongeleen het niet rechtstreeks bij Dr. Kuyper heeft nageslagen, maar het tweede of derde hands aan anderen ontleend.

Indien hij echter deze woorden in de Heraut van 30 November 1884 in hun verband gelezen had, zou hij er wel wat voorzichtiger mee geweest zijn. Dr. Kuyper laat n.l. eerst deze verklaring er aan vooraf gaan: „En nu ligt niets verder van ons, dan dat we onze gescheiden broeders geestelijk zouden willen veroordeelen. Die hen en ons oordeelen zal is de Heer.” Voorts maakt Dr. Kuyper hetzelfde onderscheid tusschen succes en zegen, als onlangs ook in dit blad gedaan werd. En dan heeft Dr. Kuyper het niet over de vaders der scheiding, ook niet over de afgescheidenen in 't algemeen, maar — zooals ook al het citaat van Ds. Jongeleen zelf duidelijk zegt — over hen die uit de Hervormde Kerk naar de Christelijke Gereformeerde overgingen, en nog nader — zooals uit het vervolg blijkt — over degenen die in de laatste tien jaren overgingen. „De „bidders”, de „vaders in Christus”, om het kort te zeggen, zagen wij in de laatste tien jaren niet uitgaan; en die uitgingen, hoorden, op enkele uitzonderingen na, meer tot de uitwendigen.”

¹⁾ t. a. p. 12. De enkele onnauwkeurigheden, die door Ds. Jongeleen bij het overschrijven zijn gemaakt, zijn door mij naar het oorspronkelijke verbeterd.

²⁾ Het voortbestaan van de Christelijke Gereformeerde Kerk, 24.

schen den volwassen man en den jongeling. Hier treedt naar voren het paedagogisch element, dat in elken Eros sluimert, de wederkerige „omhoogheffing”. Het erotische heeft hier een diepen metaphysischen grond, n.l. den blik voor de natuur, als zij den bloei in den mensch onthult. Dan is zij het verlangen naar de vaste, rijpe ziel, naar de niet meer alleen in blootlichamelijke gratie zich voordoende schoonheid der wijsheid in den platonischen zin. Dit element van den Eros komt vooral uit in de verhoudingen van den jeugd tot den echten leider (Führer). De Jeugdbeweging is niet het minst daaruit te verklaren.³⁾ Het ontbreekt ook niet aan erotische verhoudingen tusschen het jonge meisje en de jonge vrouw of de volwassen vrouw. Maar naar Sprangers meening treedt in de vrouw, door het jonge meisje meer bewonderd, ook het element naar voren, dat hij noemt: „het weten van het groote geheim van de vrouwelijke natuurbestemming”. Maar ook, zonder dat treedt de gelijkgeslachtelijke erotiek op bij de meisjes, in het dweepen met leeraressen enz.⁴⁾

4. Het erotische tusschen hen, die van verschillenden leeftijd en van verschillend geslacht zijn. Hier geldt het de verhouding van jongeren met personen van ouderen leeftijd van een ander geslacht. Spranger stelt evenals Dr. J. Waterink, dat de binding in erotischen zin zich al heel spoedig op het andere geslacht richt, waarbij de eerste nog poneert, dat zij bij meisjes reeds vroeg aanwezig is, vroeger dan bij jongelingen.⁵⁾ Wij vinden hierbij de opmerking bij Dr. J. Waterink: „In normale gevallen gaat echter het erotische nimmer aan het sexuele vooraf”. Is dit een drukfout? Of verstaan wij hem verkeerd, als wij meenen, dat in hetgeen hij dan verder ter adstrueering zegt, juist bewezen wordt, dat het erotische aan het sexuele voorafgaat? Begint hij dan niet aldus: „De jongen begint met het teere, het lieve, het zachte in het meisje aantrekkelijk te vinden”, enz.⁶⁾

Bij deze verhouding vindt Spranger bij het meisje de persoonsbinding, en bij den jongen meer het vormende, veredelende, ver-

En will doen, dan hij aanleg Volgens h matie er v staat. „En zeggen, of en belijdt zonde van naar beter besef, dat het nu es der ziele, langer naar hand doordien maar da God den ootmoedig En leg neen, dan dan is he getreden digden w voor God het meer niet lange Ook al deeling ge kunnen w aan diens heeft geg hadden. Trouwe afgescheid feit, dat zijn kerk breede b vormde K indien da Christelijk „Onder vaardighe de Hervor ting den ter stede konden d Alleen Dr. Kuyper iemand u Wessels, ling te Ut Geref. Ke lijke gebi gaf”), zeg waren, n „Ontkend scheiding

³⁾ Contid
⁴⁾ Deze
de Chr. Ge
1912.

heffende, oefent.”⁷⁾ U. L. O. of Lyceum leerares. komt dar van W. de belan hoofdzak maar me daarenteg moeilij betrokker een vo leeraar behandel clusie Stern „Vele dweepen r ten door den. Ik l gelijke d welke m toe bij vreugde mij een lingen hetzel lijke lees geven, e king van meenen mogen gevaren, tische lig regel vo is op en van Spr en in d tische m leven d platonisc „het bl brengt.